

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Energiateollisuus ry huomauttaa, että selonteosta puuttuu kauttaaltaan työuran aikaisen oppimisen näkökulma. Energia-alalla työtehtävien vaativuus (ja tätä kautta koulutustasovaatimukset) ovat kasvaneet jo pitkään, eikä tälle muutokselle ole odotettavissa loppua. Osaamisen kehittämistä ja kouluttautumista tapahtuu jo yrityksissä paljon, mutta työelämän näkökulma tulee selonteossa sen painoarvoon nähden valitettavan vähän esiin.

Toivomme, että selonteon kunnianhimon tasoa nostettaisiin tavoitteiden osalta, onhan tähtäin kuitenkin vuodessa 2040. Suomi ei tule pärjäämään globaalissa kilpailussa osaajista, jos emme aio olla maailman paras maa oppia: jos haluamme olla maailman parhaita, toimenpiteiden oltava sen mukaisia.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Energiateollisuus ry huomauttaa, että ilmastonmuutoksen ratkaisu vaatii parhaat osaajat, ja tämän tulisi näkyä paremmin visiossa. Tavoitetilassa tulisi myös mainita koulutusjärjestelmän tehtävä valmistaa osaajia tulevaisuuden työelämään, nyt tämä aspekti valitettavasti puuttuu.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Kappaleen johdanto-osiossa kuvataan ansiokkaasti, kuinka suomalaislasten LUMA-osaamisen taso on laskenut. Tavoitteeksi on kirjattu, että ”oppimistuloksia käännetään nousuun ja oppimiseroja kavennetaan”. Energiateollisuus kannattaa tavoitetta, mutta huomauttaa, että valitettavasti toimenpiteistä on unohtunut kokonaan se, miten käänämme oppimistulokset nousuun matematiikassa ja luonnontieteissä. Lukutaidon osalta toimenpiteitä on kirjattu. Vaadimme, että toimenpiteisiin lisätään LUMA-osaamisen kasvuun tähtäviä toimenpiteitä, kuten laadukas LUMA- ja tiedekasvatus, joka kannustaa tekniikan aloille hakeutumiseen. LUMA-osaaminen on elintärkeää myös ilmastonmuutokseen liittyvien haasteiden ratkaisemisessa.

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Kohdan ”työelämän muutoksiin vastataan”, ”erikoisammattitutkintoja uudistetaan” osalta pyydämme huomioimaan, että ammatti- ja erikoisammattitutkinnot on juuri uudistettu, ja ne mahdollistavat jo nykyisellään suhteellisen joustavat osaamiskokonaisuudet, jotka on räätälöitävissä yrityksen tarpeisiin. Monet näistä tutkinnoista johtavat myös erilaisiin pätevyysiin (kuten sähköpätevyudet), ja kehittämisessä tämä tulee ottaa huomioon. Toivomme, että uudistettujen tutkintojen toimivuutta arvioidaan ennen kuin lähdetään uudistamaan yhtä osaa kokonaisuudesta.

Lukuun ottamatta mainintaa erikoisammattitutkinnoista, ammatillisten aikuisopiskelijoiden (ja erit. työelämässä jo olevien) rooli kokonaisuudessa jää kappaleesta valitettavasti uupumaan. Ammatillisista opiskelijoista kuitenkin suurin osa on aikuisia.

Tavoite ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjien keskinäisistä yhdistymisistä ei saa johtaa duaalimallin purkamiseen ja nuorisokoulun perustamiseen. Ammatillisella koulutuksella ja lukiokoulutuksella on omat roolinsa, tehtävänsä ja tavoitteensa. Näitä tulee siksi kehittää jatkossakin omina itsenäisinä koulutusmuotoina. Olennaista työelämän kannalta ei ole koulutuksen järjestäjien määrä, vaan työelämän tarpeisiin vastaaminen. Järjestäjämäärän tavoiteltu supistaminen ei saa johtaa alueellisiin aukkoihin elinkeinoelämän kannalta, vaan koulutusta tulee olla joustavasti tarjolla siellä, missä on työllistäviä yrityksiä. Ammatillisessa koulutuksessa on tullut voimaan uusi, reforminmukainen lainsäädäntö. Ennen uusia uudistusohjelmia tulisi arvioida reformin tuloksia ja toimivuutta.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

Energiateollisuus huomauttaa, että kappaleesta puuttuu tarkastelu siitä, miten työelämässä olevien siirtymiä korkeakoulutukseen sujuvoitetaan. Tarvitsemme myös työelämässä jo olevien osaamistason nostoa (pelkkä tavoite nuorisoikäluokan osalta ei riitä), sillä yrityksissä työtehtävien vaatimustaso kasvaa koko ajan. Energia-alan yrityksissä työskentelevistä yli puolella on jo korkeakoulututkinto. Lisäksi ammatillisen toisen asteen tutkinnon suorittaneiden jatko-opintomahdollisuuksia on lisättävä erityisesti polkuopinnoilla korkeakoulujen kanssa.

Yritysten osaamistarpeisiin vastaamiseksi on ensiarvoisen tärkeää saada parannettua tekniikan alan koulutuksen läpäisyä. Tavoitteesta ”koulutus- ja osaamistasoa nostetaan” siis puuttuvat toimenpiteet läpäisyyn tehostamiseksi. Pelkkä aloituspaikkojen lisäys ei riitä kattamaan työelämän osaajapulaa, jos aloittaneista tekniikan alan opiskelijoista tutkinnon suorittaa tavoiteajassa noin puolet.

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

Energiateollisuus ry huomauttaa, että energiamurroksen ja hiilineutraalisuustavoitteiden toteuttaminen riittävän nopeasti ja tehokkaasti edellyttää uusia innovaatioita ja niiden markkinoille tulon nopeuttamista. Tutkimus- ja demonstraatiovaiheessa olevia uusia teknologioita on siksi syytä tukea, mutta kehitysvaiheen jälkeen kaikkien teknologioiden tulee pärjätä kilpailuilla markkinoilla. Uusia ratkaisuja ei synny ilman merkittäviä TKI-panostuksia. Julkista taloudellista tukea energiateknologioiden kehittämiseen ja innovaatioiden markkinoille saamiseen on lisättävä ja kohdennettava oikein. Uusille innovaatioille on paljon kysyntää sekä Suomessa että muualla maailmassa. Suomalainen energia- ja cleantech-osaaminen voi tarjota ratkaisuja globaalisti, mutta

rahoituksen lisäksi tarvitaan erilaisia kumppanuuksia ja verkostoja, resursseja sekä riskinsietokykyä. Muistutamme myös, että vakaa toimintaympäristö on edellytys tarvittaville investoinneille.

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

-

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

Linjaukset/toimenpiteet puuttuvat luvusta, joten niistä on vaikea lausua.

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

Energiateollisuus ry:n mielestä olisi lisättävä opetus- ja ohjaushenkilöstön ymmärrystä suurista muutosilmiöistä, kuten ilmastonmuutoksesta ja työn murroksesta, ja heillä on oltava paremmat valmiudet kannustaa oppijoita LUMA-osaamista vaativien (tekniikan) alojen pariin.

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

-

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

-

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

-

Korhonen Maiju
Energiateollisuus ry